

Transitiehuizen, een begin van kleine detentiehuisen?

Groot nieuws

GAZET VAN ANTWERPEN

8 april 2019

“Vijftien gedetineerden die hun straf bijna hebben uitgezeten, verblijven vanaf dit najaar in een gemeenschapshuis in het centrum van Mechelen. In die ‘lightgevangenis’ worden ze begeleid om hun kans op een geslaagde terugkeer in de samenleving te vergroten. Directe burens geven het project een kans.

Het proefproject dat vanaf september in Mechelen loopt, is het eerste van twee zogenaamde transitiehuizen die er in ons land komen. De federale regering maakt er 900.000 euro voor vrij. Justitie haalt de mosterd voor die aanpak in Nederland. Gevangenen worden daar al langere tijd overgeplaatst naar een soort gemeenschapshuis tegen het einde van hun straf.

Veiligheidscriteria

De bewaking is er veel minder streng dan in een klassieke gevangenis en gedetineerden hebben er een grotere vrijheid. Al gelden er wel strakke regels en riskeren ze terug in de cel te vliegen als ze zich daar niet aan houden. Niet elke gedetineerde komt ervoor in aanmerking. Ze moeten aan bepaalde veiligheidscriteria voldoen.

“Hoe we alles organiseren, wordt de komende maanden nog voorbereid”, zegt minister van Justitie Koen Geens (CD&V). Gedetineerden worden er alleszins voorbereid om zelfstandig te wonen, werken en te functioneren binnen de maatschappij.

Gevangenis light

Voor de uitbating werkt de overheid samen met G4S Care en de stichting Exodus Nederland, die al heel wat ervaring heeft op dit vlak.”

VZW UIT-stap

Sedert meer dan 10 jaar ben ik, naast mijn gewone job als orthoagogisch directeur in een vzw voor mensen met een beperking, vrijwillige aalmoezenier in een gevangenis.

Ik merk dat heel wat gedetineerden die de gevangenis verlaten, uiteindelijk terugkeren.

Het is door onderzoek

aannemelijk dat ongeveer 70% van de gedetineerden na hun vrijlating hervallen in hun oude leven, opnieuw in de criminaliteit verzeilen en dus terug opgesloten worden in de gevangenis. De Belgische overheid houdt het op 50% maar sluit herval na 5 jaar uit, terwijl dit helemaal niet het geval is.

De grootste reden van recidive is dat gedetineerden niet voorbereid worden op de terugkeer naar de maatschappij. Het ontbreekt hen vaak aan:

- Een woonst (geen dak boven het hoofd)
- Familie of (betrouwbare) vrienden
- Werk of zinvolle dagbesteding
- Financiële weerbaarheid (schulden, onvoldoende administratieve vaardigheden)
- Een duidelijk levensdoel...

Enkel straffen d.m.v. een afzonderingsperiode in de gevangenis heeft weinig zin. We stellen vast dat heel wat gedetineerden hun nakende vrijlating angstig tegemoet zien uit schrik om te hervallen. Vele gedetineerden vragen, smeken zelfs, om een betere voorbereiding op het maatschappelijke leven.

Door zogenaamde ‘detentieschade’ is hun zelfbeeld en eigenwaarde aangetast en twijfelen ze of ze zullen standhouden in de - vaak veranderde

Detentiehuisen: gedetineerden worden er alleszins voorbereid om zelfstandig te wonen, werken en te functioneren binnen de maatschappij.

Vele gedetineerden vragen, smeken zelfs, om een betere voorbereiding op het maatschappelijke leven.

- maatschappij. Noch de (ex-) gedetineerde zelf, noch de maatschappij, is ermee gebaat dat hij weer in hetzelfde gedrag hervalt.

Er zijn drie dingen die je als medewerker in een gevangenis op zo'n moment kunt doen: ofwel zit je bij de pakken neer, ofwel geef je louter kritiek die uiteindelijk strandt, ofwel schiet je in actie en probeer je constructief voorstellen te doen. Samen met een aantal mensen schoten we in actie en richtten in 2015 de vzw UIT-stap op met als bedoeling een soort kleine detentiehuisen op te richten in de laatste fase van hun detentie als voorbereiding op de vrijlating in de maatschappij. Dit soort detentiehuisen werden later door het Ministerie van Justitie 'transitiehuisen' genoemd. We werden hierbij geïnspireerd door de Exodushuisen in Nederland die na meer dan 35 jaren werking al bewezen

hadden dat de recidive in hun geval gezakt was van 47% naar minder dan 18%. Universitair onderzoek bevestigt dit.

We trekken naar het kabinet van Federale Overheidsdienst Justitie met ons voorstel en komen via hen in contact met vzw De Huizen. Er ontstaat een onderlinge samenwerking omdat we vanuit beide verenigingen streven naar een aanpassing van het detentiebeleid. Net als De Huizen zijn we voorstander van kleinschalige detentiehuisen, met een lokale meerwaarde en met een gedifferentieerde strafmaat, op maat van de gedetineerde. Transitiehuisen zijn dus een eerste versie van de beoogde volwaardige detentiehuisen zoals vzw De Huizen die promoot.

Vzw UIT-stap heeft zich dan ook kandidaat gesteld voor het proefproject van een transitiehuis.

De vier pijlers waarop we onze werking steunen zijn.: Zin (motivatie, doel), Wonen, Actie (dagbesteding) en Netwerk (sociale relaties). Samengevat als 'ZWAN'.

1. ZIN Motivationale inspiratie / geloofsbeleving / levensdoel

Zonder 'zin' geen verandering! Niet zomaar staat zingeving vooraan. Wie of wat dient als inspiratie? De mate van motivatie om aan de eigen situatie te werken, bepaalt de inzet.

Met de christelijke inspiratie als basis, wordt een meerwaarde geboden in het zoeken naar (hogere) doelen.

2. WONEN Kwaliteitsvolle huisvesting tijdens en na het verblijf

Naast een basisrecht, is huisvesting en kwaliteit van wonen een noodzakelijke factor in het verkrijgen of terugwinnen van stabiliteit. De thuisloze gedetineerde een 'thuis' bieden, betekent ook het crisisgehalte doen dalen en zo zuurstof bieden om met andere levensdomeinen aan de slag te kunnen gaan.

3. ACTIE Dagbesteding / Werken

Rust roest! 'Als iemand niet wil werken, zal hij ook niet eten.' (2 Tessalonicenzen

3:10). Wie in het centrum verblijft, wordt verwacht zich in te zetten. Zowel door bij te dragen aan het huishoudelijk werk, alsook door een zinvolle dagbesteding te beoefenen.

We beogen een tamelijk vlugge opstart van vrijwilligerswerk, vaak in afwachting van betaald werk.

4. NETWERK Psychosociaal / Relaties

Steunfiguren tijdens het herstelproces zijn onontbeerlijk, daarom wordt beroep gedaan op een netwerk van familie, vrienden, vrijwilligers, professionelen in huis en bij partnerorganisaties. Zeker de directe omgeving zal hierin een grote rol spelen.

De boot gemist?

Uiteindelijk zijn we met 15 kandidaten voor zowel de Vlaamse, als de Waalse Gemeenschap waarbij gesteld wordt dat er dus één kandidaat gekozen voor Vlaanderen en één voor Wallonië als pilootproject. Zoals je kunt lezen valt Mechelen in de prijzen wat Vlaanderen betreft.

Onze kandidatuur wordt niet weerhouden omdat we

gewoon op dat moment nog geen gebouw hebben. Dit is alvast een spijtige vaststelling dat de 'rijke' vzw's een serieus voetje voor hebben.

Maar onze hoop blijft dat deze twee pilootprojecten na een jaar een goede evaluatie krijgen en er meer transitiehuisen mogen bijkomen, maar vooral dat deze transitiehuisen een eerste stap zijn voor het oprichten van kleine gevangenissen in België naar het voorbeeld van Noorwegen, zodat gedetineerden reeds van bij het begin van hun straf voorbereid worden op de maatschappij. De meeste criminologen zijn het erover eens: het huidige Belgisch systeem werkt niet meer en is niet aangepast aan de re-integratie van ex-gedetineerden.

Yvan Thomas